

**NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE, ĮVYKUSIŲ STATYBOS SEKTORIUJE
PER 2015 M. I PUSMETĮ, POKYČIŲ, PALYGINTI SU 2014 M. I PUSMEČIU, ANALIZĖ**
(2015-08-05 duomenimis)

**I. PALYGINAMIEJI DUOMENYS APIE ĮVYKUSIUS MIRTINUS IR SUNKIUS NELAIMINGUS
ATSTITIKIMUS DARBE**

1. Per **2015 m. I pusmetį** Valstybinėje darbo inspekcijoje (toliau – VDI) iš viso gauti **29** (2014 m. buvo 15) pranešimai apie sunkius ir mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe. Iš jų buvo 23 (2014 m. – 8) pranešimai apie sunkius ir 6 (2014 m. – 7) apie mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe (toliau – NA), įvykusius statybos sektoriaus įmonėse.

1 lentelėje duomenų dinamika pateikiama remiantis prognoziniiais duomenimis, nurodytais pagal aukščiau pateiktą pranešimų statistiką; kitose lentelėse – pagal ištirtų NA 2014 m. ir 2015 m. iki atitinkamų metų rugpjūčio 5 d. laikotarpį skaičių.

1 lentelė

Metai (I pusmetis)	Sunkūs (S)	Mirtini (M)	Iš viso (S + M)	Pokytis proc.	Statybos sektoriaus lyginamojo svorio nuo visų šalyje (S) ir (M) NA dinamika (proc.)
2012	19	7	26	x	26,8
2013	16	8	24	-7,7	26,1
2014	8	7	15	-37,5	24,2
2015	23	6	29	+48,3	32,2 (tarp jų sunkūs NA – 32,9)

Pokyčiai:

1.1. Pranešimų apie sunkius NA 2015 m. gauta 65,2 proc. daugiau negu 2014 m.

1.2. Pranešimų apie mirtinus NA 2015 m. gauta 14,3 proc. mažiau negu 2014 m.

1.3. Iš viso pranešimų apie sunkius ir mirtinus NA 2015 m. gauta 48,3 proc. daugiau negu 2014 m.

Pastaba: Pagal 2015 m. I pusmetį gautus 29 pranešimus apie sunkius ir mirtinus NA (23 pranešimai apie sunkius; 6 – apie mirtinus) iki 2015 m. rugpjūčio 5 d. ištirta **18** sunkių ir **5** mirtini NA. Pastarieji duomenys naudojami toliau analizuojant atitinkamus rodiklius **2-5 lentelėse** bei aprašymuose.

**II. DUOMENŲ ANALIZĖ PAGAL NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE STATISTINIUS
PARAMETRUS**

2. NA pasiskirstymas pagal atliekamų darbų grupes

2 lentelė

Atliekamų darbų pavadinimas	2014 m.		2015 m.	
	(S + M)		(S + M)	
	Iš viso	NA proc. nuo visų statybose	Iš viso	NA proc. nuo visų statybose
1. Statybos, statybos remonto darbai	9	60,0	19	82,6
2. Sandėliavimas, pakrovimas, iškrovimas	1	6,7	1	4,3
3. Techninių priemonių, mechanizmų remontas	-	-	-	-
4. Miško kirtimas ir susiję darbai	-	-	-	-
5. Būnant, einant teritorijoje	1	6,7	1	4,3
6. Eismo įvykiai	-	-	-	-
7. Elektros įrenginių ir tinklų aptarnavimas, remontas ir susiję darbai	4	26,7	1	4,3
8 Techninių priemonių, darbo įrenginių, tarp jų automobilių, aptarnavimas, susiję darbai	-	-	-	-
10. Kiti darbai	-	-	1	4,3
IŠ VISO:	15	100,0	23	100,0

Pokyčiai:

2.1. Pavojingiausioje rizikos požiūriu darbų grupėje (statyba ir remontas) NA skaičiaus lyginamasis svoris 2015 m., palyginti su 2014 m. duomenimis, padidėjo 22,6 procento ir pasiekė 82,6 proc. visų sunkių ir mirtinų NA darbe statybos sektoriuje. Tai yra pats aukščiausias rodiklis per pastaruosius 5 metus, kuriais šis rodiklis fiksuojamas.

2.2. Kur kas mažiau (4 kartus) NA įvyko aptarnaujant ir remontuojant elektros įrenginius ir tinklus. Darytina išvada, kad konsultacinės priemonės dėl saugaus darbų organizavimo, kurias VDI įgyvendino kartu su darbdavius atstovaujančios bendrovės „LESTO“ specialistais, buvo laiku ir veiksmingos.

2.3. Pabrėžtina, kad vienam mirtinam NA statybose tenka **27** (137:5) lengvi ir **3,6** sunkūs (18:5) NA; pagal visus sektorius atitinkamai – **130** ir **5,6**.

Darytina išvada, kad vykdant statybos darbus tikimybė darbuotojui patirti traumą yra kur kas didesnė, negu kituose sektoriuose.

3. NA pagal traumavimo veiksnius

3 lentelė

Traumavimo veiksnio pavadinimas	2014 m.		2015 m.	
	(S + M)		(S + M)	
	Iš viso	NA proc. nuo visų statybose	Iš viso	NA proc. nuo visų statybose
1. Žmogaus nukritimas iš aukščio, į gylį	6	40,0	14	60,9
2. Lekiantys, judantys daiktai, skeveldros	-	-	2	8,7
3. Žmogaus griuvimas dėl kitų priežasčių	1	6,7	4	22,2
5. Daiktų, ruošinių, krovinių virtimas, poslinkis	2	13,3	-	-
6. Daiktų, ruošinių, krovinių kritimas iš aukščio	1	6,7	1	4,3
7. Žemių ir kitų medžiagų griūtis	-	-	-	-
9. Veikiantis įrenginys, mechanizmas	-	-	1	4,3
10. Statinio dalies griūtis	-	-	-	-
11. Pavojingos, kenksmingos medžiagos (gaisras)	-	-	-	-
12. Elektros srovė	3	20,0	-	-
13. Įrenginio, mechanizmo virtimas	-	-	1	4,3
14. Aštrūs daiktai	1	6,7	-	-
15. Transportuojamas kroviny	1	6,7	-	-
IŠ VISO:	15	100,0	23	100,0

Pokyčiai:

3.1. Dėl darbuotojų kritimo iš aukščio ar į gylį 2015 m. įvyko daugiau kaip pusė (60,9 proc.) visų sunkių ir mirtinų NA, o padidėjimas sudarė 20,9 proc. (nuo 6 iki 14 NA). Su kritimais (žmonių, daiktų) susiję NA sudarė 65,2 proc. Padidėjo NA (nuo 6,7 proc. iki 22,2 proc. arba nuo 1 iki 4 NA) žmogui griuvus dėl kitų priežasčių (susipainiojo kojos, neatsargumas, skubėjimas ir pan.).

3.2. Antri metai iš eilės nebuvo NA, susijusių su statinių, žemių griūtėmis, pavojingomis medžiagomis.

4. Pagrindinės NA priežastys

4 lentelė

NA priežasčių pavadinimas	2014 m.		2015 m.	
	(S + M)		(S + M)	
	Iš viso	NA proc. nuo visų statybose	Iš viso	NA proc. nuo visų statybose
1. Netinkamas darbų organizavimas, vykdymas (įskaitant potencialiai pavojingų įrenginių priežiūrą)	3	20,0	4	17,4
2. Darbo priemonės neatitikimas darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimams	1	6,7	1	4,3
3. Darbo atlikimas nustatyta tvarka neapmokyto, neinstrukuoto asmens	2	13,3	-	-
4. Netinkamas darbo vietos įrengimas	1	6,7	-	-
5. Saugos ir sveikatos darbe vidinės kontrolės nepakankamumas	2	13,3	2	8,7
6. Darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų darbuotojui nevykdymas ir privalomų instrukcijų nesilaikymas	3	20,0	10	43,5
7. Netinkamų kolektyvinių saugos priemonių įrengimas	-	-	1	4,3
8. Elektrosaugos reikalavimų pažeidimai	1	6,7	-	-
9. Teritorijos, grindų ar jų priežiūros neatitikimas darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimams	-	-	1	4,3

10. Darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimų pažeidimai nenustatyti	1	6,7	3	13,0
11. Kolektyvinės saugos priemonės neįrengimas	1	6,7	1	4,3
IŠ VISO:	15	100,0	23	100,0

Pokyčiai:

4.1. Nuo 66,9 proc. iki 82,6 proc. didėjo NA, susijusių su organizacinio pobūdžio priežastimis; ypač dėl darbuotojų saugos ir sveikatos **norminių teisės aktų reikalavimų darbuotojui nevykdymo ir privalomų instrukcijų nesilaikymo – NA skaičius išaugo** daugiau negu dvigubai (nuo 20 proc. iki 43,5 proc.).

Paprastai darbuotojai yra sistemingai mokomi ir instruktuojami dėl saugių darbo metodų, jiems išaiškinama pavojingų darbų rizika, tačiau dalis darbuotojų nėra drausmingi, nėra reiklūs sau dėl darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymosi, nesinaudoja turimomis apsaugos priemonėmis, ne visada įvertina klimato sąlygų pavojingumą ir dėl to patiria lengvas, sunkias ar mirtinas traumas.

Pastebėtina ir darbuotojų nepakankamo pa(si)rengimo bei įgūdžių ir kompetencijų gerinimo aplinkybė – pirmus metus dirbantys ir traumuoti darbuotojai sudarė 64,1 proc. (98 iš 153), tarp jų lengvai traumuoti – 64,2 proc. (88 iš 137), sunkiai – 44,4 proc. (8 iš 18), mirtinai – 40 proc. (2 iš 5).

Neatmestinas taip pat (nagrinėjant organizacinio pobūdžio priežastis) darbo intensyvumo veiksnys.

5. Dažniausiai pasitaikančių aplinkybių ir jų įtakos NA analizė

5 lentelė

NA aplinkybių pavadinimas	2014 m.		2015 m.	
	(S + M)		(S + M)	
	Iš viso	NA proc. nuo visų statybose	Iš viso	NA proc. nuo visų statybose
1. Kolektyvinės apsaugos priemonės:				
1.1. įvykio vietoje nebuvo įrengtos reikalingos (arba neveikė) kolektyvinės apsaugos priemonės	5	33,3	6	26,1
1.2. kokių kolektyvinių apsaugos priemonių nebuvo:				
1.2.1. apsaugos nuo kritimo iš aukščio	5	33,3	4	17,4
2. Asmeninės apsaugos priemonės (AAP):				
2.1. nukentėjusiajam buvo išduotos tinkamos AAP, bet jis nesinaudojo	5	33,3	1	4,3
2.2. AAP nebuvo išduotos	3	20,0	2	8,7
2.3. išduotos netinkamos AAP	2	13,3	-	-
3. Darbuotojų apmokymas:				
3.1. nukentėjęs asmuo neapmokytas	3	18,8	-	-
4. Nukentėjusio darbuotojo instruktavimas:				
4.1. neinstrukuotas ar netinkamai instrukuotas	2	13,3	-	-
5. Nukentėjusio darbuotojo blaivumas:				
5.1. neblaivus	3	20,0	2	8,7
6. Kritimas iš aukščio:				
6.1. nuo transporto priemonių	-	-	-	-
6.2. nuo metalinių, medinių ne pastato konstrukcijų, technologinių įrenginių	2	13,3	-	-
6.3. nuo pastolių	-	-	1	4,3
6.4. nuo stogo, pastato konstrukcijų	2	13,3	1	4,3
6.5. nuo laiptų, lipynių	2	13,3	1	4,3
6.6. nuo kopėčių	1	6,7	1	4,3
6.7. Kritimo aukštis:				
6.7.1. nuo 1-2 metrų	1	6,7	2	8,7
6.7.2. nuo 2-3 metrų	1	6,7	1	4,3
6.7.3. nuo 3-4 metrų	2	13,3	-	-
6.7.4. nuo 4-5 metrų	1	6,7	-	-
6.7.5. nuo daugiau kaip 5 metrų	2	13,3	-	-

Tendencijos:

5.1. Nelaimingus atsitikimus dažnai sąlygojo kolektyvinių ir asmeninių darbuotojų apsaugos priemonių stoka ir / ar nesinaudojimas jomis (39,1 proc.), o tai lėmė darbuotojų (taip pat įvairių daiktų) kritimus. Įtakos taip pat turėjo, kaip minėta 4.1 papunktyje, darbuotojų įgūdžiai, nedrausmingumas, bloga darbų priežiūra. Prie minėtų konteksto detalių priskirtinas ir darbuotojų neblaivumas, nors pastarasis rodiklis, palyginti su 2014 m. (29,7 proc.), akivaizdžiai pagerėjo – 8,7 proc. (2 iš 23).

III. APIBENDRINIMAS

6. Pozityvios NA tendencijos statybos sektoriuje.

6.1. Bendromis VDI, AB „LESTO“ bei įmonių specialistų pastangomis, įgyvendinus atitinkamas prevencines priemones, 2015 m. statybos įmonėse pavyko išvengti NA, susijusių su elektros srovės poveikiu (2014 m. jų buvo 3).

6.2. Antrus metus iš eilės nebuvo NA, susijusių su statinio (jo dalių), žemių (medžiagų) griūtimi, taip pat su pavojingomis (kenksmingomis) medžiagomis.

6.3. Gerokai sumažėjo NA, kai traumas patyrė neblaivūs darbuotojai (2014 m. toks buvo beveik kas trečias NA, 2015 m. – 8,7 proc. arba 2 iš 23).

7. Negatyvios NA tendencijos statybos sektoriuje.

7.1. Pagal užregistruotų pranešimų apie NA statistiką, 2015 m. ypač padaugėjo sunkių NA (palyginti su tuo pačiu 2014 m. laikotarpiu, nuo 8 iki 18 arba beveik 2,3 karto). Tokio sunkių NA padidėjimo statybos sektoriuje nebuvo per visą NA stebėjimo laikotarpį.

7.2. Labai padaugėjo (2,3 karto) ir sunkių bei mirtinų NA (nuo 6 iki 14), susijusių su darbuotojų kritimais iš aukščio arba į gylį; jie 2015 m. statybos sektoriuje sudarė 60,9 proc. (14 nuo 23).

7.3. Manytina, kad neigiamoms tendencijoms turėjo įtakos ir aplinkybės, susijusios su darbuotojų darbo drausmės (ir savikontrolės) stoka, taip pat jų nepakankami profesiniai gebėjimai. Neatmestinas ir darbų vadovų vykdomos darbuotojų saugos ir sveikatos vidinės kontrolės trūkumas.

IV. IŠVADOS SIEKIANČIUS SAUGESNIŲ DARBO VIETŲ STATYBVIETĖSE

8. Darbdavys turi vadovautis:

8.1. Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 11 straipsnio *Darbdavio pareiga* 2 dalimi („Darbdaviui atstovaujantis asmuo, siekdamas įgyvendinti darbdavio pareigą **organizuoja prevencinių priemonių** (techninių, medicinos, teisinių, organizacinių ir kitų), skirtų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai, **įgyvendinimą**, nustatydamas įmonėje šių priemonių įgyvendinimo ir kontrolės tvarką, paskirdamas darbdavio įgaliotus asmenis ir duodamas jiems konkrečius pavedimus įgyvendinti prevencines priemones“).

8.2. Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 15 straipsnio *Darbo vietų įrengimas statybvietėse, naudingųjų iškasenų gavybos įmonėse, žvejybos laivuose, darbo priemonėse* 1 dalimi („Statybvietės turi atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, nustatytus socialinės apsaugos ir darbo ministro ir aplinkos ministro patvirtintuose Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai konkrečiai statybvietei nustatomi statinio techniniame projekte, vadovaujantis Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatais ir atitinkamais statybos techniniais reglamentais. **Statybos darbų technologijos projekte numatomos konkrečios priemonės, užtikrinančios darbuotojų saugą ir sveikatą statinio statybos metu.** Kai statinį projektuojant arba statant dalyvauja daugiau negu vienas rangovas, Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose nustatyta tvarka privalo būti paskirtas vienas ar keli saugos ir sveikatos koordinatoriai, kurių pareigos ir teisės nustatomos Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose.“)

9. Statinio statytojas pagal Statybos techninio reglamento STR.08.02:2002 *Statybos darbai (XI skyrių)*, taip pat Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatų 4 priedą (*Būtiniausi darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimai statybvietėse*) ir Saugos ir sveikatos taisyklių statyboje D5-00 5 priedą (*Pagrindiniai saugos sprendimai statybos darbų technologijos (vykdymo) projekte, technologinėse kortelėse*) **statybos darbus gali pradėti tik parengęs darbus (kai veikia pavojingi rizikos veiksniai) vykdymo technologijos projektą ar technologinę kortelę.** Jei tokio pobūdžio yra tik dalis darbų, projektai rengiami tik tai darbų daliai.

10. Atsižvelgiant į dažniausią NA statybos sektoriuje veiksni (kritimus iš aukščio arba į gylį) bei NA aplinkybes, sąlygojančias priežastis, kritimų (žmonių bei nukrentančių daiktų ant jų) prevencijai naudotinos priemonės:

10.1. Kolektyvinės: pastoliai (užtikrinant jų stabilumą, saugius paklotus, patekimą į darbo vietas ir pan.), aptvarai, apsauginiai tinklai, užtvaros, uždangos, pastolių keltuvai, apsauginės sienelės, turėklai, apsauginiai stogeliai, kabamieji bei pastatomieji platforminiai įrenginiai, mobilios darbinės kėlimo platformos ir pan.

10.2. Kitos paaukštinimo bei asmeninės apsaugos priemonės: paprastos, skečiamosios, ištraukiamos, surenkamos bei kombinuotos kopėčios, pleištiniai, laiptiniai pastoliai, mobilieji bokšteliai, lipimo įranga, ožiniai stalai, kt.

10.3. Asmeninės apsaugos priemonės: saugos diržai su prisirišimo lynu, apraišai su tvirtinimosi vieta nugaroje ir prie krūtinės, automatinis kritimo blokatorius, ankerinės kilpos, karabinai, stropai, lynas su šoko absorberiu, diržai, integruoti į darbo drabužius, šalmai, akiniai ir kt.

10.4. Krintančių daiktų prevencijai: konteineriai ir tara; stropai, traversai ir montavimo griebtuvai; kabinimo būdai, užtikrinantys saugų sandėliuojamų ir montuojamų elementų perkėlimą į nurodytą vietą; piramidės, kasetės ir kitos techninės priemonės, užtikrinančios sandėliuojamų konstrukcijų elementų stabilumą. Statybinės atliekos nuleidžiamos žemyn uždarais latakais, vamzdžiais, dėžėse-konteineriuose ar kitais panašiais būdais. Atliekos metamos iš ne didesnio kaip 3 metrų aukščio į aptvertą vietą.

10.5. Kritimų į gylį (dirbant iškasose, tranšėjose, šachtose, šuliniuose) prevencijai:

10.5.1. Duomenų paskyrai-leidimui parengti surinkimas bei vertinimas, paskyros-leidimo parengimas, darbuotojų instruktavimas, darbų priežiūros organizavimas.

10.5.2. Techninio ir organizacinio pobūdžio kolektyvinės ir asmeninės apsaugos priemonės: šlaitų sutvirtinimas (standartiniais arba pačių pasigamintais pagal projektą) inventoriniais klojiniais, ramsčiais; atitinkamų perėjų (tiltelių, lieptelių ir pan.) bei įėjimo / išėjimo kelių įrengimas užtikrinant jų tinkamumą ir patikimumą; vandens šalinimo (esant reikalui) būdų ir priemonių parinkimas ir įrengimas; šulinių, šurfų ir kitų panašių iškasų uždengimas dangčiais, skydais ir / ar jų aptvėrimas; iškasos šlaite pastebėtų riedulių, akmenų bei atskirų grunto gabalų pašalinimas; šachtų, angų statiniuose apsaugojimas atramomis, reikiamo aukščio ir tvirtais aptvarais (su rankiniais turėklais, tarpine sija ir grindjuoste) arba kitomis lygiavertėmis priemonėmis. Darbas, kai darbo vietose gali būti kenksmingų ir / ar pavojingų medžiagų, turi būti organizuojamas tik laikantis atitinkamų reikalavimų, naudojant tiek kolektyvines, tiek asmenines apsaugos priemones (dujų analizatoriai, izoliuojančios dujokaukės, saugos diržai su gelbėjimo virve, stebėsena ir kt.

11. Atsižvelgiant į tai, kad daugumos nelaimingų atsitikimų priežastys vykdant statybos ir susijusių darbus iš esmės yra analogiškos pagal veiksnius, priežastis ir aplinkybes (visų pirma – dirbant aukštyje), siūloma tiek mokymų metu, tiek darbų vadovams instruktuojant prieš pradėdant darbus aptarti su darbuotojais klaidas, kurios buvo nustatytos ankstesnių nelaimingų atsitikimų metu. Tuo tikslu rekomenduojama nagrinėti nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo praktiką, kuri skelbiama VDI interneto svetainės (www.vdi.lt); rubrikoje *Informacija pagal ekonomines veiklas/Statyba/Visi NA pagal pasirinktą ekonominę veiklą* galima rasti 2011 – 2015 metais įvykusių NA aprašymus.

12. Padidintą dėmesį (mokant, instruktuojant, prižiūrint ir / ar kontrolės metu) skirti darbuotojams, kurie galimai ir dėl įgūdžių stokos (jauni darbuotojai, taip pat ir tie, kurių stažas įmonėje iki 1 metų ar kuri laiką nedirbo statybose), kaip rodo praktika, dažniau negu dvigubai nukenčia nelaimingų atsitikimų darbe metu.

Rengė

Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų skyriaus
vyriausiasis specialistas

Mindaugas Pluktas